

LA DOCUMENTACIÓ AL MEMGA

EL CENTRE DE DOCUMENTACIÓ, LA BIBLIOTECA I L'ARXIU HISTÒRIC

JORDI TURA

*Responsable Centre Documentació del Montseny, Secció Humanitats
(Museu Etnològic del Montseny)*

Un Museu territorial conceptualment integral, ja des del seu origen, diferents paràmetres i compromisos que configuraran en bona mesura el seu esdevenidor. Un d'aquests conceptes bàsics és segurament el del compromís amb el seu territori, que de cap manera hauria de quedar reduït a l'exposició permanent, sinó que hauria d'anar molt més enllà, amb una traducció pràctica a través d'un ampli ventall d'actuacions i activitats (difusió, recerca, investigació, informació, gestió de recursos...), i en els que la documentació hi juga un paper determinant, en tant que no estem parlant d'una estructura morta (que una vegada inaugurada ja ha complert la seva funció) sino d'un conjunt de serveis dinàmics que precisen per al seu desenvolupament d'una bona organització de la documentació, que posteriorment es transmetrà o es posarà a l'abast dels usuaris d'una manera molt diversa: exposicions (tant temporals com permanents), articles, estudis, treballs, però també a través d'un arxiu i una biblioteca especialitzada en l'àmbit temàtic del Museu i del territori, oberts al públic, que en el concepte inicial de Museu Territorial són bàsics tenint en compte sobretot una perspectiva a mig i llarg termini.

LA IMPORTÀNCIA DE LA DOCUMENTACIÓ

En l'actualitat cada vegada més es tendeix a tenir en compte el concepte de patrimoni des d'una perspectiva integral, o sigui, no

establir d'entrada parcel·les diferenciades entre el que podem denominar patrimoni natural i patrimoni cultural, i sí en canvi, aprofundir en els vincles i les interrelacions, dels quals, no cal oblidar-ho, el paisatge montsenyenc actual, n'és un bon exemple.

Aquest concepte integral del Patrimoni és essencial en l'aprofundiment del coneixement tant de l'home com del seu entorn, així com de la seva evolució al llarg de la història i també perquè no, de les seves perspectives de futur, i sobretot de la seva pròpia identitat.

És segurament la incidència en aquest darrer concepte -identitat-, on el servei té un dels seus compromisos centrals amb la societat que l'acull, com és el de participar en el desenvolupament col·lectiu a través de l'aprofundiment en el coneixement d'aquesta mateixa societat, i dels seus valors autòctons, que al llarg de segles han moldejat uns trets específics i que són els que actualment ens defineixen, sense que això s'interpreti en sentit exclouent cap a la resta d'identitats dels altres col·lectius territorials, sinó tot el contrari, ja que la seva finalitat, és la de participar en el procés d'enriquiment de la cultura del nostre País aportant aquells elements que ens són propis.

Tot aquest procés sols és possible si la societat coneix el seu patrimoni i en té consciència, i és aquí on el Museu hi té un paper determinant, en tant que dipositari d'una part important d'aquesta cultura, i on l'organització de la documentació és es-

sencial, primer per ajudar a definir bé l'evolució del propi Museu i també (i potser encara més important), per facilitar la participació de la mateixa societat en aquest procés de desenvolupament, a través d'estudis, treballs, articles, que es puguin generar mercès a la iniciativa individual o col·lectiva de persones, que hauran de disposar d'uns mitjans adients, un dels quals és sens dubte la documentació organitzada en un biblioteca, un arxiu o un centre de documentació.

LA DINÀMICA I ELS DESEQUILIBRIS

Actualment un dels grans problemes amb que s'enfronten els museus territorials, com és el cas del Museu Etnològic del Montseny, La Gabella, es sens dubte el de l'organització de la documentació.

En infraestructures culturals d'aquest tipus i amb un grau important de dinamisme, es fàcil que, degut sobretot a la manca de personal, determinat gairebé sempre per la limitació pressupostària, es produïxin desequilibris entre els diferents segments o àrees de funcionament, en tant que generalment, determinats projectes puntuals o serveis poden arribar a absorbir moltes hores del treball dels polivalents responsables del Museu i conseqüentment produir el trencament del fràgil equilibri de les seves àrees de treball.

En una estructura complexa de funcionament com és el nostre cas, i en la que no incidirem en tant que ja hi ha un altre article que extensament ho tracta, l'equilibri ve determinat pel manteniment i pel progressiu i lent desenvolupament de tot el conjunt d'àrees que integren el seu organigrama: administració, difusió, informació, documentació...

De totes elles, la documentació, és sens dubte, la que generalment pateix en primer lloc, els efectes d'aquest desequilibri, en tant que la seva projecció no és (generalment) immediata i no intervé tant com les altres en la imatge superficial-puntual del

servei, que per altre part és la que veu o percep el 90% dels usuaris.

El problema és que en una perspectiva de temps més àmplia, la documentació (si no rep un tractament adequat i continuat) pot arribar a convertir-se en un (*llast*) insalvable que arribarà a afectar a tot el conjunt de l'estructura i que sens dubte arribarà a limitar d'una manera extraordinària tot el desenvolupament del sistema de funcionament. i per tant de la imatge global del servei.

ESTRUCTURA DELS SERVEIS DE DOCUMENTACIÓ AL MEMGA

Dintre de l'estructura del MEMGA, s'ha donat gran importància a la documentació, que ocupa un paper destacat dintre de l'Àrea de Patrimoni, segurament el camp més desenvolupat de l'organigrama de funcionament del Museu.

Bàsicament els criteris que s'han seguit a l'hora de definir els diferents segments que tenen cura de la documentació són els de de la tipologia de suports i el criteri d'unitat, definit per àmbits temàtics i territorials:

Per un costat tenim l'Arxiu Històric Municipal, amb unes característiques pròpies i ben definides, amb una gran especificitat, i un valor extraordinari, que el converteix en una de les millors eines per seguir la història del poble d'Arbúcies, i que per altre part integra també diferents Arxius Patrimonials. Dintre aquest mateix segment, s'ha desenvolupat en els darrers anys l'Arxiu Fotogràfic, que poc a poc va tenint un pes específic més important.

El Centre de Documentació del Parc, és en aquests moments una biblioteca especialitzada en temes Montsenyencs, i la seva voluntat és el de convertir-se progressivament en el punt de referència per qualsevol estudiós de les humanitats al Montseny. Els seus fons en aquests moments són bàsicament bibliogràfics i cartogràfics.

La Biblioteca del Museu, constitueix una altra unitat ben definida. Abasta bibliografia especialitzada en temes humanístics: Història, Arqueologia, Etnologia, Museologia, Art..., des d'una perspectiva àmplia, a nivell nacional i internacional.

Al costat d'aquestes àrees destinades a la consulta, existeix tot l'apartat de Documentació dels materials dipositats al Museu, fortament relacionat amb les àrees d'exposició, reserva i restauració, en les que no incidirem en aquest article, tot i que tenen un pes específic molt important en la tasca que en aquests moments desenvolupa el Museu.

CRITERIS DE TREBALL

Pel que fa referència als criteris de treball i que ja hem apuntat en el capítol anterior, aquests s'han aplicat en funció de les mateixes característiques de la documentació o la bibliografia que entra al Museu, ja sigui per intercanvi, compra o dipòsit.

D'aquesta manera sorgeixen els tres nivells o serveis als que abans feiem referència: Arxiu, Centre de Documentació, Biblioteca, definits bàsicament per àmbits territorials:

-L'Arxiu, abasta l'àmbit local.

-El Centre de Documentació del Parc natural del Montseny (secció humanitats), l'àmbit territorial del Montseny.

-La Biblioteca, la bibliografia generada en àmbit nacional i internacional.

Desenvolupar paral·lelament aquests diferents serveis, significa un esforç notable, més quan els volums de documentació creixen progressivament, en relació directa amb el creixement global del Museu. Un bon exemple en aquest sentit ho constitueix la biblioteca, nascuda arrel dels intercanvis que genera la revista del Museu *ALXA*: en augmentar la seva difusió, augmenten els intercanvis i per tant també els volums dels materials que es reben.

Per altra part comporta notables avantatges, com és el d'acotar per àmbits territorials i fins a cert punt temàtics la documentació, mantenint criteris de classificació diferenciats en funció de les característiques dels materials que acull cadascun dels serveis, creant una mena de nivells de consulta que alhora estan estretament interrelacionats. Un exemple el pot constituir la persona que desitja fer una consulta sobre Història Local: en aquest cas s'adreçarà a l'Arxiu, on podrà consultar la documentació històrica, però si aquesta mateixa persona desitja puntualment ampliar el seu àmbit territorial al Montseny, tindrà al seu abast una biblioteca especialitzada. Amb això es pot aconseguir facilitar extraordinàriament la tasca dels investigadors o afeccionats, evitant desplaçaments, ja que aquestes consultes les pot realitzar des d'un mateix espai físic, com és la sala de consulta del MEMGA.

LA CLASSIFICACIÓ DELS FONDS

Generalment un dels problemes en que ens podem trobar a l'hora de tirar endavant un Centre de Documentació, és sens dubte el de la diversitat temàtica i de suports, com se'n pot presentar aquesta documentació.

El criteri que s'ha seguit fins ara al MEMGA, és el de mantenir la unitat de cada conjunt, utilitzant fins i tot diferents sistemes de classificació en funció de les característiques dels fons, sistemes que per altra part ja han estat desenvolupats abastament per especialistes en els diferents àmbits.

D'aquesta manera el sistema de classificació emprat per l'Arxiu Històric, són les Normes Bàsiques de Classificació dels Arxius Històrics Municipals, Editades pel Departament de Cultura l'any 1982. Mentre que la base del Centre de Documentació, la constitueix un model de fitxa informatitzada, desenvolupada pels diferents Centres de Do-

cumentació dels Parcs Naturals gestionats per la Diputació de Barcelona, dels quals el CD del MEMGA en forma part. Un model de fitxa molt semblant és el que també s'aplica per la informatització de la biblioteca.

EL FONS DOCUMENTAL I BIBLIOGRÀFIC DEL MEMGA

Actualment el volum de documentació del MEMGA en tots els seus serveis, comença a ser notable.

El volum documental més important és el de l'Arxiu Històric, compost per gairebé 1.550 lligalls de documentació, que arrenca al segle XII i arriba als anys 80 del segle XX. Entre els que cal destacar una col·lecció de 144 pergamins (segles XIII a XVII), un llibre d'actes del comú dels segles XVII i XVIII i diferents arxius patrimonials, entre els que podem esmentar el d'una empresa de torneria fundada a les darreries del segle passat. De totes maneres però, el volum de documentació més important és el que correspon al període que va des de la segona meitat del s XIX, fins a la darrera dècada.

Pel que fa a l'Arxiu fotogràfic, en aquests moments està dividit en dos apartats:

L'Arxiu fotogràfic Municipal: recull les activitats municipals des dels anys 70 i està format per prop de 6.000 fotografies.

L'arxiu fotogràfic històric: centrat en el poble d'Arbúcies i el Montseny, està format per un conjunt de 2981 diapositives, 1835 fotografies, 636 contactes, 602 postals i 2547 clixés.

La biblioteca del Museu compta en aquests moments amb un fons de 1875 llibres i 306 revistes, moltes de les quals es reben periòdicament per intercanvi.

El Centre de Documentació del Parc Natural del Montseny, disposa d'un fons de 1200 registres, corresponents a llibres, articles i estudis referents al Montseny.

A més cal esmentar també la presència d'una videoteca amb 123 vídeos i un arxiu format per 93 cintes de cassette de recull informatiu oral sobre diferents temes: flabiol, carrosseries, torneria, activitats forestals, joc i lleure...